

Byrnes

gaardsbrug ligegyldigt, om der oprettes yderligere Statshusmandsbrug efter denne Lov, saa mener jeg, at det maa være berettiget at forbigaa den højtærede Landbrugsministers Bemærkning i Tavshed, thi da har den tabt enhver Interesse. Det er nemlig umiddelbart indlysende, at det er ganske ligegyldigt for dem, om det sker eller ikke sker. Men endvidere er det givet, at de Brug, der oprettes efter de Love, der her behandles, — vi taler jo her navnlig om den egentlige Statshusmandslov —, har social Betydning. Det Spørgsmaal, som jeg rettede til den højtærede Landbrugsminister, og som jeg troede, han havde givet Svar paa til min ærede Partifælle, var dette, om Oprettelsen af disse Brug for en rent landboerhvervsmæssig Betragtning, om jeg saa maa sige, for en ren kapitalistisk Nettoudbyttebetragtning og set fra det hele Samfunds Synspunkt kan siges at betale sig. Paa dette Spørgsmaal gav den højtærede Landbrugsminister — det maa det vel være mig tilladt at sige — et temmelig undvigende Svar. Dersom disse Brug har nationaløkonomisk Betydning, vil den eneste naturlige Konsekvens være at fortsætte stærkest muligt med Udstykninger, lidt efter lidt udrydde de store Brug og de middelstore Brug og erstatte dem med de Brug, som tilstræbes efter denne Lov.

Naar der under det radikale Venstre toges Forbehold i de kritiske Aar under Blokaden, under den tyske uindskrænkede Undervandsbaadskrig, har jeg forstaaet, at Grunden var den, at man fra radikal Side erkendte, at under de foreliggende økonomiske Vilkaar betalte disse Brug sig ikke. Da maatte man holde igen. Det ærede Medlem Hr. Rode har udtrykkelig sagt, at i de Aar var det de store Brug, der betalte sig, da var det dem, som brødmæssig set bar Landet, og derfor holdt man igen. Men Spørgsmaalet er jo først og fremmest et social-politisk, og der synes mig at ligge en mærkværdig Modsigelse deri, at den højtærede Landbrugsminister for Landarbejdernes Vedkommende er villig til at gaa med til en social Lovgivning som den, Statshusmandsloven tilsigter, som om jeg saa maa sige, har et saa absolut aristokratisk ensidigt Tilsnit, medens han overfor Byarbejderne overhovedet ikke vil være med til beskyttende Foranstaltninger for at faa de ledige Hænder i Gang. Paa Landet er

der jo ingen nævneværdig Arbejdsledighed i Sammenligning med, hvad der er i Byerne, og paa Landet træffer man disse Foranstaltninger; men i Byerne gaar Arbejderne arbejdsløse i Tusindvis, og der gøres intet for at faa Byerhvervene i Gang. Selv om man ikke anerkender Byerhvervenes Berettigelse fra et nationaløkonomisk Synspunkt, kan man dog ikke undgaa at anerkende den fra et rent socialt Synspunkt, saaledes som man gør det for Brugen Vedkommende paa Landet. Det forekommer mig, at naar man sammenligner den Maade, hvorpaa Landarbejderne her favoriseres, med, hvad der paa den anden Side gøres socialt gennem Arbejdsledighedspolitikken, saaledes som den højtærede Indenrigsminister driver den for Byarbejdernes Vedkommende gennem sine Cirkulærer, saa er der her en Vilkaarlighed til Stede. Der er, set fra et socialt Retfærdighedssynspunkt, her et Modsetningsforhold, som synes umiskendeligt for den, der vil se uheldet paa Forholdet. Derfor har efter min Formening, saaledes som Konjunkturerne nu er, denne Statshusmandslov først og fremmest en social Betydning og ikke en nationaløkonomisk Betydning i snævrere Forstand. Den højtærede Minister vil dog med det Kendskab, jeg ved, han har til Forholdene, sikkert indrømme mig, at Ejerne af mangfoldige af de Statshusmandsbrug, som er oprettet i de seneste Aar efter denne Lov, nu er saa forældede, at det vistnok er meget tvivlsomt, om ikke mange af disse Husmænd er ude af Stand til at præstere den intensive Drift, som var Forudsætningen for, at de skulde have Fortrinet fremfor Gaardbruget, fremfor det store Brug. Det er først og fremmest social Betydning, disse Love har; og for at denne sociale Betydning ikke skal komme til at ligge med sit Tyngdepunkt paa Landarbejderne, blandt hvilke den sociale Nød ikke tilnærmelsesvis er saa stor som i Byerne, var det, jeg henstillede, om det ikke var muligt ved ganske minimale Ændringer i den bestaaende Statshusmandslov og i Loven af 4. Oktober 1919 at ændre Forholdet saaledes, at Tyngdepunktet ganske lempeligt blev lidt mere ligeligt fordelt mellem Byarbejdere og Landarbejdere. Her til svarede Ministeren — og det glædede mig —, at han indrømmede, at min Betragtning havde Berettigelse, og at dette var en